

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

Participation of Community Members in Environmental Management in Bang Len sub-district Municipality, Bang Yai district, Nonthaburi

ญาณิศา โคคะมา¹, วีรพล วีรพลางกูร²

Yanisa KOKAMAI, Weeraphon WEERAPALANGKOOK

E-mail: weeraphon.d1978@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 2. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทั้งหมด 4,764 ครั้วเรือน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรยามาเน่ (Yamane) ได้จำนวน 370 ครั้วเรือน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภาพรวมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$) จากการวิเคราะห์รายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการรับผลประโยชน์ ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ชุมชนมีความสะอาดเป็นระเบียบ คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี ปัญหาขยะมูลฝอยลดลง ลดความเสื่อมโทรมของชุมชน และคนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ($\bar{x} = 4.27$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการปฏิบัติการ ($\bar{x} = 4.21$) คนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ

^๑ นักศึกษาศาสนาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

^๒ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, Ph.D

ในบทบาทหน้าที่ของตนเองในชุมชน และการเผยแพร่ข่าวสารไปยังสมาชิกชุมชนยังไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอ

2. ปัญหา อุปสรรค พบว่า การเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนยังไม่ทั่วถึง แนวทางการแก้ไข คือ เพิ่มเติมจากการประชาสัมพันธ์แบบที่มีอยู่ คือ แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์ผ่านทาง Facebook, Line และระบบเสียงไร้สาย (วิทยุชุมชน)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการสิ่งแวดล้อม

Abstract

This research aimed to 1) study participation level of the community members in environmental management in Bang Len sub- district municipality, Bang Yai district, Nonthaburi 2) study problems, obstacles and guidelines on participation of the community members in environmental management in Bang Len sub- district municipality, Bang Yai district, Nonthaburi. The population was 4,764 families. The 370 sample groups were selected by accidental sampling using the Yamane's formula. Questionnaire was used as research tool. Data was analyzed by using statistical package for the social sciences to find out frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The finding showed that:

1) The participation of the community members in environmental management in Bang Len sub- district municipality, Bang Yai district, Nonthaburi was at the highest level ($\bar{x} = 4.23$). The highest level was receiving benefits. The community had better environment in term of cleanness and tidiness. The community members had good health. The solid waste problem as well as community degradation decreased and the community members could apply knowledge from activity participation to their daily life ($\bar{x} = 4.27$). The lowest mean was the operation ($\bar{x} = 4.21$). The community members still lacked of knowledge and understanding in their role and responsibility in the community. In addition, the information propagation towards the community members was still not widespread extensively and regularly.

2) For the problems and obstacles, it was found that the information propagation was not widespread. The possible solution was additional modes of propagation such as poster, social media including Facebook, Line and community radio.

Keywords: Participation, environmental management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของธรรมาภิบาล ถือเป็น หลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่าย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้มีการวางกรอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายมาตรา ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในมาตรา 43 (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ, มาตรา 50 (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพรวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม, มาตรา 57 (2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พัฒนา บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนโดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการดำเนินการดังกล่าวด้วย ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ (สัญลักษณ์ กาวีชา, 2562: 124)

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นมีขอบเขตที่กว้างขวางเพราะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์แบ่งได้เป็นทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดินทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำทรัพยากรแร่ธาตุ ทรัพยากรพลังงาน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและชายฝั่ง กับอีกส่วนหนึ่งคือสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นประเด็นเกี่ยวกับมลพิษต่าง ๆ ได้แก่ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศและของเสีย มลพิษจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล มลพิษจากสารและของเสียอันตราย (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2551: 18-42)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาสีงแวดล้อมเมื่อมองย้อนไปสู่ทิศทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในอดีตที่ผ่านมาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นแผนแม่บทในการบริหารและปกครองประเทศหลายฉบับนับตั้งแต่ช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2505-2509) เป็นต้นมา การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นเพิ่งจะปรากฏให้เห็นชัดเจนในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติแก่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นไม่ว่าจะโดยการสนับสนุนให้องค์กรในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุดโดยอาศัยระบบการบริหารองค์กรในการพัฒนาชนบทหรือการออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับใหม่ ๆ เพื่อจูงใจให้เอกชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาลมากยิ่งขึ้นหรือจัดตั้งองค์กรร่วม 3 ฝ่ายคือชุมชนสถานประกอบการและภาครัฐบาลเพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวังและกำกับดูแลป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยเฉพาะในเขตเมืองเขตอุตสาหกรรมและท่องเที่ยวหรือโดยการส่งเสริมองค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นให้มีบทบาทในการกำหนดโครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการติดตามดูแล และการประเมินผลความสำเร็จของโครงการดังกล่าวโดยเฉพาะในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รัฐได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้าง และสนับสนุนประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนโดยเริ่มต้นจากการปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือ และเกื้อหนุนชุมชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างโอกาสให้ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการและกิจกรรมทางการพัฒนาเป็น 2 ระบบควบคู่กันไปคือระบบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนา ร่วมกับภาครัฐ ซึ่งเป็นระบบที่มีการปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและระบบการจัดการกิจกรรมการพัฒนาใหม่โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนในด้านนโยบายมาตรการและงบประมาณสนับสนุนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาของรัฐที่จะมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรัฐจะต้องจัดให้มีขั้นตอนประชาพิจารณ์โครงการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การริเริ่มแนวคิดโครงการจัดเตรียมโครงการและการดำเนินโครงการการจัดให้มีกระบวนการหรือกลไกการบริหารจัดการของรัฐที่เปิดโอกาสให้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการจัดทำแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน การสนับสนุนให้มีคณะกรรมการของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นให้ร่วมคิดร่วมทำงานและเรียนรู้ประสบการณ์ความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน การส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาต่าง ๆ และผลกระทบจากการพัฒนาเสริมสร้างวิสัยทัศน์และสร้างขีดความสามารถในการจัดการหรือการมีส่วนร่วมให้แก่องค์กรประชาชนองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเอกชนสาธารณชนภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโครงการของรัฐหรือของชุมชนเช่นการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีการสนับสนุนการฝึกอบรมด้านการจัดการและการส่งเสริมความร่วมมือกับฝ่ายอื่น ๆ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของมนุษย์อันเนื่องมาจากการพัฒนาพื้นฐาน และความต้องการความสะดวกสบายในด้านต่าง ๆ กระตุ้นมนุษย์พัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้สะดวกสบายยิ่งขึ้น อีกทั้งมีการพัฒนากระบวนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาด้านเสียง เป็นต้น เทศบาลตำบลบางเลนเป็นเขตชนบทที่มีการเริ่มเป็นเขตเมือง มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นจำนวนมาก เชื่อมโยงกับการมีรถไฟฟ้ามหานครสายสีม่วง ทำให้เทศบาลตำบลบางเลนมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การสร้างหมู่บ้านจัดสรรได้มีการถมที่ทับลำคลองเดิม ทำให้การระบายน้ำของเทศบาลตำบลบางเลนไม่สามารถระบายน้ำได้ดีดังเดิม ที่สำคัญยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทำให้บุคคลภายนอกเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชนอีกมากมาย เช่น วัดสวนแก้ว ตลาดน้ำสวนบัว เป็นต้น

เทศบาลตำบลบางเลนมีความตระหนักอย่างยิ่งในการที่จะแก้ไขปัญหาด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว โดยมีการกำหนดแผนการพัฒนาเทศบาลด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการสร้างทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขหรือป้องกันสภาวะแวดล้อมเป็นพิษหรือมลภาวะเป็นพิษที่กำหนดไว้ตามกฎหมายผังเมือง การเฝ้าระวังป้องกันทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมิให้ถูกทำลาย การบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายให้กับคืนมา หรือทดแทนด้วยทรัพยากรที่มีคุณค่าทัดเทียมกัน แต่ทุกคนยอมรับว่าปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมยังมีอยู่ จะเห็นได้จากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

กำกับดูแลและสนับสนุนหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และทำงานใกล้ชิดประชาชน กำลังประสบปัญหาอย่างหนักจากการร้องเรียนของประชาชน ชุมชนหรือแม้แต่องค์กรปกครองท้องถิ่นในแทบทุกพื้นที่ของประเทศให้เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาการหาพื้นที่เพื่อใช้สำหรับกำจัดของเสีย เป็นต้น ซึ่งจากเหตุการณ์และข้อร้องเรียนต่าง ๆ ทำให้พอสรุปสาเหตุที่สำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมได้คือ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ขาดจิตสำนึกที่รับผิดชอบจากส่วนรวม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ดังนั้นการศึกษาเชิงปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมและสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่จากการดำเนินการที่ผ่านมาปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลตำบลบางเลนยังไม่หมดไป ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าการดำเนินการที่ผ่านมา ยังขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลบางเลนอย่างจริงจังทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากขาดการประชาสัมพันธ์เข้าถึงชุมชน รวมทั้งชุมชนยังขาดการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างคิด ทำให้การดำเนินงานไม่สัมฤทธิ์ผลดังที่ตั้งใจไว้

จากความสำคัญของปัญหาและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยได้มองเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเทศบาลตำบลบางเลนมีจำนวนสมาชิกในชุมชนเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาย่อมมาควบคู่กับความเสื่อมโทรมเสมอ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการควบคุม ดูแล จัดการเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเพื่อลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดมาตามภายหลังตามหลักการป้องกันไว้ก่อน และหากมีองค์ความรู้ที่เข้าใจถึงรายละเอียดเพื่อที่จะเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้มากขึ้นได้ ก็จะเป็นรูปแบบที่ดีสำหรับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน เมื่อรูปแบบการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนประสบผลสำเร็จก็จะกลายเป็นตัวแบบที่ดีสำหรับการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนทั้งในเขตเทศบาลตำบลบางเลนและการปกครองระดับชุมชนอื่น ๆ และในภาพรวมของประเทศ ก็จะกลายเป็นรูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เพราะว่าการตำบลบางเลนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบุคคลภายนอกเข้ามาภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อม

โทรมลง อีกทั้งจะได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลครั้งเดียวแล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรในการศึกษา คือ หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัวของสมาชิกในชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยมีหน่วยวิเคราะห์เป็นบุคคล ได้แก่ สมาชิกในชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างและแผนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัวของสมาชิกในชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 4,764 ครอบครัวโดยวิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973: 725) โดยกำหนด ค่าคาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เป็นจำนวน 370 ครอบครัวในการเลือกตัวอย่างมาทำการศึกษานับจำนวน 370 ครอบครัว โดยวิธีการการเลือกแบบการเลือกแบบเจาะจงเป็นการเลือกตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษาไว้ก่อนคือหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว และเมื่อพบหน่วยประชากรใดที่มีลักษณะที่กำหนดไว้ก็เลือกมาเป็นตัวอย่างได้ทันทีจนครบตามจำนวนที่ต้องการ

2. ตัวแปรในการวิจัย

1) **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัวของสมาชิกในชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แบ่งออกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้ดังนี้ 1. เพศ 2.อายุ 3.การศึกษา 4.ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 5.อาชีพ และ 6.รายได้

2) **ตัวแปรตาม** ได้แก่การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ รวม 4 ด้าน คือ 1.ด้านการตัดสินใจ 2.ด้านการปฏิบัติงาน 3.ด้านการรับผลประโยชน์ และ 4.ด้านการประเมินผล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ลักษณะเครื่องมือ

เป็นแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรในชุมชน ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นปลายปิดแบบตรวจสอบรายการจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านการตัดสินใจ 2.ด้านการปฏิบัติงาน 3.ด้านการรับผลประโยชน์ และ 4.ด้านการประเมินผล

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ข้อ

2) การตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาภาษาที่ใช้และปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วมาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาความตรงตามเนื้อหา (Construct validity) ด้วยค่า IOC (Item-objective congruence index) ต่ำกว่าความสอดคล้องที่ 0.5 ขึ้นไปจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านซึ่งได้ค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไปในทุกข้อคำถาม

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้พิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้ง

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบล บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนแล้ว นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (เชาว์ อินใย, 2561: ออนไลน์) ได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่นที่ 0.791

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามกรอบแนวความคิดในการวิจัย แล้วได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 ชุด
- 2) จัดเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองภายใน 30 วัน
- 3) สามารถรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาจนครบ 370 ชุด
- 4) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของคำตอบในแบบสอบถาม
- 5) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์การให้คะแนนลักษณะคำตอบของข้อความที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีอยู่ 5 ระดับ ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเลือกใช้วิธีการของชูศรี วงศ์รัตน์ (2550: 25) ด้วยการหาค่าอันตรภาคชั้น ได้ที่ 0.80

การแปลความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนจากค่าอัตราภาคชั้นได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเหล่านี้น้อยในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเหล่านี้น้อยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเหล่านี้น้อยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเหล่านี้น้อยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเหล่านี้น้อยในระดับมากที่สุด

3. วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศชายร้อยละ 50.81 เพศหญิงร้อยละ 49.19 ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 31-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.84 การศึกษาสายวิชาชีพคิดเป็นร้อยละ 37.03 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวเป็นร้อยละ 36.22 มีรายได้ 1-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.15 และมีระยะเวลาที่อยู่อาศัย 5 ปี-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.19

2. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการรับประโยชน์ รองลงมาคือด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติ ระดับการมีส่วนร่วมในการ

จัดการสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการตัดสินใจเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นของกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.28$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์หรือสามารถแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในที่ประชุม ($\bar{x} = 4.24$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การร่วมพูดคุยประชุมหรือร่วมพิจารณาความเป็นไปได้ของกิจกรรมสำหรับชุมชน ($\bar{x} = 4.19$)

ด้านการปฏิบัติเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพียงใด ($\bar{x} = 4.28$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานกิจกรรมในด้านอื่น ๆ เช่น เงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ($\bar{x} = 4.25$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือท่านมีส่วนร่วมในการชี้แจงและทำความเข้าใจเมื่อเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับตัวโครงการ ($\bar{x} = 4.14$)

ด้านการประเมินผลเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือท่านให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนท่านมีส่วน ในการประเมินผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.31$) รองลงมาคือที่ได้ศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ($\bar{x} = 4.29$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือที่ได้ปรึกษาหารือกับคณะกรรมการชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการเมื่อแล้วเสร็จตามลำดับ ($\bar{x} = 4.18$)

ด้านการรับผลประโยชน์เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือท่านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับครอบครัวและชุมชนมากขึ้น ($\bar{x} = 4.28$) รองลงมาคือปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนของท่านลดลง ($\bar{x} = 4.25$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือชุมชนของท่านมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นเช่นชุมชนมีความสะอาดเป็นระเบียบคนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี ($\bar{x} = 4.16$) ตามลำดับ

3. ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญา

ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้มีจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 80.54 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 370 คน และสามารถสรุปเป็นข้อประเด็นได้ จะเห็นได้ว่า ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการปฏิบัติการ ที่เด่นชัดคือ

การเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนยังไม่มีทั่วถึงร้อยละ 36.91 รองลงมาคือโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการ ยังไม่มีการประเมินผลที่เป็นระบบและสม่ำเสมอร้อยละ 32.55 และคนในชุมชนไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น หรือร่วมตัดสินใจเท่าที่ควร ร้อยละ 30.53

ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา สรุปได้ดังนี้ การไม่ให้ความสำคัญของการเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชน และ ปัญหาดังกล่าวนี้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาจากประชาชนว่า มีการเพิ่มเติมจากการประชาสัมพันธ์แบบที่มีอยู่ คือ แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์ผ่านทาง Facebook, Line และระบบเสียงไร้สาย (วิทยุชุมชน) ร้อยละ 35.90

ปัญหาด้านการตัดสินใจนี้ ได้ส่งผลต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม คือ คนในชุมชนไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น หรือร่วมตัดสินใจเท่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวนี้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาจากประชาชนว่าส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจผ่านกระบวนการฝึกอบรม และประชาสัมพันธ์โครงการ และเสริมสร้างบทบาทประชาชนในการติดตามประเมินผลของโครงการ ร้อยละ 33.55

ในส่วนของปัญหาด้านการประเมินผล คือ โครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการยังไม่มีมีการประเมินผลที่เป็นระบบและสม่ำเสมอ ได้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาว่่าจัดตั้งมาตรฐานในการประเมินผลให้เป็นระบบมากขึ้น ร้อยละ 30.53

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ และอภิปรายจากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากสูงไปหาต่ำจะเรียงได้ ดังนี้ คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินผล และด้านการปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีความตระหนักรู้อย่างยิ่งในการที่จะแก้ไขปัญหาด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว โดยมีการกำหนดแผนการพัฒนาเทศบาลด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการสร้าง

ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี ปัญหาขยะมูลฝอยลดลง ลดความเสี่ยงโรคของ ชุมชน และคนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้าน สิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตเทศบาลเมือง หัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วันวิสา เเยกเย็น (2555: ค) พบว่า ด้านการรับ ผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด คนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่มีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้ และชุมชนมี สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี บัญญัติ โยธะกา (2556: ค) พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สมาชิกชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมอบรมด้านสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน และมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม ณัฐธิดา ชัยสงคราม (2557: ค) พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ประชาชนมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากมลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งเป็นผลจากการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองสามพราน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดุสิต จังหวัดมหาสารคาม ทศพัทธ์ ไบรอด (2557: ค) พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด ประชาชนมีความรู้ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และทำให้คุณภาพชีวิตมากขึ้น และ ผลจากการทำกิจกรรมร่วมกันชาวบ้านกล้าแสดงออกมากขึ้น และช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมใน ชุมชนมากขึ้น พราน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบล เมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กานดา จินตางคผล (2558: ค) พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ประชาชนได้รับ แนวคิดในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ดีขึ้น และความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาชุมชนควรที่จะคำนึงถึงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ชุมชนทั้งในด้านการมีส่วนร่วม และกระบวนการพัฒนาชุมชนโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องพัฒนาศักยภาพวิทยากรกระบวนการในชุมชน และส่งเสริมช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรให้การสนับสนุนจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินการที่เพียงพอ และรวดเร็วยิ่งขึ้นรวมทั้งการสนับสนุนด้านสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงกับการพัฒนาชุมชน อาทิ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น ควรคำนึงถึงการเตรียมพร้อมของชุมชนทุกด้านก่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมควรมีการชี้แจงประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องกำหนดเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมมีความสะดวกต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกันในหมู่บ้านอื่น และตำบลอื่น ๆ ให้กว้างออกไป

2. ควรทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบการสังเกตหรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

3. ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการศึกษา และด้านสวัสดิการสังคม เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชน สมาชิกชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีต่อการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อที่จะได้มาซึ่งปัญหาที่แท้จริง

และแนวทางการแก้ไขเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

5. ควรมีการเพิ่มเติมปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาให้หลากหลายมากขึ้น เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับชุมชน ขนาดของชุมชน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน มีความเที่ยงตรงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กานดา จินตามงคล. (2558). *การจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
- เชาว์ อินโย. (2543). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. เข้าถึงได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts>. วันที่สืบค้น 2561, สิงหาคม 15.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). นนทบุรี: ไทยเนรมิต-กิจอินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ณัฐธิดา ชัยสงคราม. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ทศพัทธ์ ไบบอด. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดมหาสารคาม*. วารสารการเมืองการปกครอง. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1.
- ธัญลักษณ์ กาวีชา. (2562, มกราคม-มีนาคม). หลักธรรมาภิบาลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2560. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*. 25(1), 118-132.
- บัญญัติ โยธะกา. (2556). *การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2561). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ogad.go.th>. วันที่สืบค้น 2561, สิงหาคม 20.
- วันวิสา เขือกเย็น. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2550). *ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ*.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2551). *นโยบายและสิ่งแวดล้อม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ:
 โครงการตำราและสิ่งพิมพ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third editio.
 Newyork : Harper and Row Publication.